

Numărul 29.

Oradea-mare 20 iulie (2 aug.) 1903.

Anul XXXIX

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

S f ê r ș i t .

Eu coatele rădimate de masă, cu capul în mână, Ana își recapitulează întreaga ei viață. Voiă să închele. Revolverul încărcat, pus alături de ea, așteaptă momentul să pue capăt unei vieți sbucumate, începută în liniștea desevârșită a fetel de mic burghez.

Fără patimi, fără emoțiuni mari, fără nici o întâmplare estraordinară, trecuseră anii copilăriei până la vârsta de optsprezece ani. Își amintiă pe tatăl ei, un mic negustor de mahala, veșnic la țigheea, încins cu un șorț verde dinainte, vara cu papuci în picioare, iar iarna în șosoni, fără ghețe.

Nici odată belsug în casă, dar nici sărăcie. O lăsase să urmeze la școala profesională. Nu eră proastă și învăță bineșor. Dar când fu în clasa 3-a, muri tatăl seș și fure siliți să o ia de la școală.

Nu erau decât doi copii; ea și fratele ei

Dr. Vasiliu Hossu episcopul gr. cat. al Lugojului.

mai mare, nenea cum îi zicea ea. Acum eră măricică și trebuia să-l ajute mă-sii și la gospodărie. Vândură tot și se retraseră într'o casă mică, proprietatea lor. Baniți luați pe prăvălie fure depuși pentru zestre Anei și trăiau din leafa lui frate-seș, funcționar pe la un minister. Nu eră mult, vre-o doue sute de franci, dar le ajungea. Băiatul, crescut în mediul de mic burghez, nu căpătase de loc în urmă gusturi mai mari. Evită prietenii, știind că prietenia l-ar duce la cheltueli.

Ana cosea, citiă romanele cele mai senzaționale și visă la conții și marchizii cari luaș fete din popor ca ea.

Tineri nu le intră în casă, căci nene-so eră foarte sever. Un singur prieten avea și el, un băiat mai trecut, dar de treabă. Își pusese în gând să-l dea Anei de bărbat, dar mai așteptă. Ana eră tineră și mai speră ca viitorul lui cumnat să fie avansat.

Lucrurile se întempleră inse altfel. De câțva timp, un tinăr ferchezuit da mereu tărcoale în gîrurul casei cu cerdac în care locuia Ana. O veduse odată prin curte și îi plăcuse fata. Eră și drăguță.

A doua zi trecu iar și așa în toate zilele. Nici fetei nu-i displăcea. Se asemănă așa nu știu cum, cu marchizii visaii. O statură imosantă, mustața răsucită și întotdeauna îmbrăcat după ultimul jurnal. Nu-i pasă cine e; destul că-i plăcea să l vadă trecend.

Într'o zi își udă tocmă florile de la fereastră. Eră vară, fereastra deschisă. Un bilețel parfumat sbură drept în fața Anei. Roșie de emoțiune și de rușine, îl desfăcù. Eră o declarație înfocată, plină de cuvinte frumoase, unele neînțelese pentru ea, după cum le mai întelnise prin cărți. Ascunse iute biletul în sîn, voiă să-l citească seara, după ce se vor fi culcat toți.

Până în seară stătù ca pe ghimp. Mama ei observă și o întrebă într'un timp: „Da ce ți-e Ano, nu-ți mai găsești loc“.

Nu răspunse, dar simți că i s'au aprins obrajii ca focul. I se părea că vremea stă pe loc.

Seara se culcă mai de vreme ca de obicei. Mama ei, îngrijată, îi pipăi capul care ardea ca focul.

„Ano maică, ție nu ți-e bine. Te-o fi deochiat cineva“ și alergă repede să-i stingă cărbuni. Ocără mereu în gând lumea care n'are altă treabă decât să se mire de fata ei.

Ana ceru să stingă lampa. Speră că mamă-sa o să adoarmă repede după cum îi șcicia obiceiul și apoi să-și aprindă încet luminarea și să citească biletul.

Dar mamă-sa nu vru să se culce, zicend că așteaptă să-i fie Anei mai bine. Nu e bine să o lase să adoarmă cu deochiul în ea. Bêtrânețele învinsesă inse, și bêtrâna sforăia acum în tact. Ana se ridică binișor și scoase scrisoarea din sîn. O citi și o reciti de zeci de ori. Privirea îi rămase apoi pironită pe cuvintele: te iubesc, des repetate. Încetul cu încetul ochii i se închiseră și adormi. Biletul îi cădù din mână, jos pe pardoseală.

A doua zi disdedimează când se sculă bêtrâna, găsi biletul jos. Și se părù ei cam ciudată bucățica acea de hârtie trandafirică parfumată și o arată băiatului. Ana căpëtă observații aspre. Fratelui seu inse lucrurile nu-i plăcură și hotărî nunta. Peste două luni Ana eră mărîtată.

Viața nu i se schimbese aproape de loc. Pe bărbatul seu nu-l iubiă. Eră cu totul deosebit de bărbatul visat de ea. Eră simplu, nu șcicia să întrebunțeze cuvinte frumoase și când venia seara de la birou, obosit, hărțuit de superiori, mănca și după ce-și cetia jurnalul se culcă. Odată pe săptămână, dumineca, eșiau la plimbare. O viață monotonă de oameni simpli.

De ar fi avut un copil! Simțea că s'ar fi sacrificat pentru el, căci iubiă copiii. Poate că n'ar fi ajuns unde e acum. Uneori simțea un dor nebun de a avea o ființă mică, plapândă, care să reclame ajutorul ei și pe care s'o iubească așa cum ar șei ea să iubească.

Trecuseră doi ani de la căsătoria ei. Nimic nu se schimbese. Veni inse moartea mamei, care i răpi și singura ființă pe care o iubiă. Pentru fratele seu nu simțise nici odată altceva decât frică.

Eră o frumoasă zi de primăvară. Soarele ardea ca în vară. Pe strădi lume, copii, veselie. Se apropiau

Paștele. Prin mahalale căsuțele spoite cu var, și se păreau niște mirese gătite, așteptându-și logodnicii. Gospodinele harnice pregătiat cele necesare de sêrbători.

Ana se bucură și ea fără să-și dea seama de ce. Poate vremea frumoasă după o iarnă grea și plină de plictiseală, eră pricina. Toată iarna citise prin jurnale anunțurile teatrelor și se gândia cu invidie la cucoanele saș cocotele cari sînt nelipsite de la teatru. Și viața ei la ce se reducea? Să facă economie până ce bărbatul ei va fi avansat. Dar și atunci, ce va fi? Cățiva franci mai mult pe lună — mai nimic.

Uneori o cuprindea o disperare de și-ar fi luat lumea în cap. Doria ceva, o variație în viața ei.

Se îmbracă și o luă a lene pe strădi. Pe Calea Victoriei de abia putea străbate. În colțul Bulevardului se simți împinsă, în învâlmășeală, într'un grup de studenți. Toți începură să ridă când o vedură uitându-se zăpăcitată la ei și neștiind pe unde să scape.

Unul mai îndrăsneț, o luă la braț și-i șopti: „Ce drăguță ești!“ O scoase binișor din grup pe când ceilalți îi spuneau ironic: Noroc Nicule! Numai nu scăpă porumbața.

Acela căruia îi ziseră Nicu, zimbî dând din cap, ceea se însemnă: N'aveți grijă! Tot ținându-i brațul strins de al lui, o trase pe o stradă de lângă bulevard.

Ana nu șcicia ce să facă. Încercă să-și retragă brațul, dar strinsoarea tinărului o molesia, îi plăcea. Ridică ochii și se uită la el. Nueră frumos, aproape urit, dar privirea lui pironită asupra ei, arată o ființă sensuală. O privia altfel decât o privia bărbatul ei.

Studentul începù să i vorbească de timp, o întrebă unde se duce, dacă nu se teme așa singurică și încă câteva de aceste.

Sfiala Anei dispărù, dând loc unei îndrăsneli de care se miră singură. Studentul o conduse până aproape de casă și se despărți de el promițendu-i că va căută să-l revadă. După câteva zile, Ana eră amanta lui.

Se întelniau într'o casă infectă, la o spălătoareasă a Anei. Puțin îi pasă. Simțea o voluptate de a-ș înșelă bărbatul. Îi eră necaz pe el pentru nepăsarea lui și increderea pe care i o da. Nu o întrebă nici odată unde a fost, ce a mai vedut, nimic. Ce fel? Nu se gândia el că o femeie tineră și draguță e expusă la tentațiuni? Pentru el o mâncare bună, un somn liniștit, un zimbet binevoitor al șefilor, eră tot ce-și putea dori. Nu fusese ștregar, dar își trăise traiul. Trecuse de vârsta când o femeie frumoasă și elegantă te face să întorci capul după ea, sau parfumul lăsat în urma ei te ameteșce.

Viața lui se reducea la slujbă, mâncare și somn. Și Ana, doritoare de a trăi, nu se putea mulțumi cu asta. Uneori se întrebă cum de a putut trăi atât cu el, fără a-l înșelă. Nu-ș iubiă nici amantul, totuș îl punea să-i jure că o iubeșce și că o va iubi mereu.

Se întelniau rar, odată pe săptămână, căci după cum citise ea undeva într'un roman, astfel va putea fi dorită de el.

Într'o bună dimineață inse, primi o scrisoare de la student. Îi scriea că a reintelnit o cunoșcință a lui, o iubire vechie și de aceea renunță la ea. Pro-

tabil că se plictisise de ea și apoi nici nu se mulțumia cu întâlnirile săptămânale.

Ana nu-ș putea închipui că poate există atâta cruzime. Plânse, nu după el, dar insulta de a fi părăsită, o făcea să sufere.

După student urmă un ofițer. O legătură scurtă, îl cunoscuse la o prietenă. Ana se cumințise. Nu mai cerea jurăminte, se mulțumia numai cu sărutările lui. Se despărțiră căci ofițerul fu mutat în provincie.

Apoi, într-o zi se duse cu o prietenă a ei la tribunal. Prietena era în divorț. Până să-și caute avocatul prin secții, Ana o așteptă în sală. Un avocat se apropiă de ea. O întrebă dacă are vre-un proces și se oferă a o servi el și când prietena reveni Ana și avocatul erau buni prieteni.

Se despărți la ușă de prietena ei și o luă repede pe chei. La o distanță oare-și-care o așteptă avocatul. Acesta era om cu avere. Închiria o odaie frumoasă unde se întâlneau.

Cu bărbatul se, Ana o ducea din ce în ce mai reu. Îi găsea vină din ori ce. Ajunsese să nu-l mai poată suferi. Într-o zi după ce se certase la masă, își luă câteva de ale îmbrăcăminte și se duse la odăia închiriată de avocat. Trimise să-l cheme și când acesta veni și o găsi instalată acolo ca pentru totdeauna, rămase încrămenit. Era însurat și nu-i convenia de loc aceasta. De l-ar afla nevasta, se duce și cu ea toată averea.

Căută să o imblândească, să o facă se se întoarcă la bărbat. De geaba.

Avocatul o ținu mai de frică mai de milă încă o lună, apoi o părăsi. Nevoia bătut la ușa Anei. S'ar fi dus pe la prietene să mai împrumute câte ceva, dar se temea să iasă pe stradă. De ar întâlni-o frate-seu, ar omori-o. De bărbatul ei nu-i era frică.

Nu mâncase o zi întreagă. Seara — era o seară ploioasă, iese înfășurată bine. Când veni napoi acasă, nu era singură. Și așa câțva timp.

Acum îi era scârbă de sine. Ajunsese acolo de unde nu te mai poți ridică. Singură moartea poate speli cu sânge rușinea.

Ridică revolverul, mai privi odată pe fereastră spre stelele cari sclipiau atât de curat pe cer și trase.

Afară bătea tocmai la ușă o cunoștință făcută pe bulevard.

București 1903.

Lia Măgură.

P ă d u r e a.

(În faptul zilei.)

Se scutură pădurea de-a nopții amortire.
Pământul, umed, saltă ușoară aburire,
Și aceasta, printre arbori, închipuire-a ceții,
Plutește în puțina lumină a dimineții.

Răcoare sănătoasă și miros de pădure
În tainică tăcere vin sufletul să-ți fure —
Te-ai duce în adâncu-i și tot te-ai duce iarăș:
În fiecare arbor îți afli un tovarăș.

În fiecare arbor e-o viață, și-o menire,
În fiecare viață e-un cuget și o simțire,
În fiecare freamăt ce-l tremură frunzișul,
Un grai, — și câte graiuri duioase 'n tot desișul!

Pădurea se deșteaptă. De ici, o ciripire,
De dincoace o notă, un semn de 'nsuflețire,
Sfioasă întrebare făcută dimineții, —
Și iată se îndeamnă la cântec, cântăreții!

Se simte altă vrajă și altă taină 'ncepe:
Pădurea se pătrunde, pădurea o pricepe.
Și freamătu-i acuma purcede din desime,
Ca glas de mulțămire cu sbor spre înălțime.

Acolo, albiți nouri, și printre ei azurul
Cu zimbete de raze primesc prelung mormurul
Și 'ntore, în schimb, pădurii, din bolta necuprinsă,
Lumină din lumina apurarea aprinsă.

*

Pădurea e și mamă. În sinul ei tresare
Isvorul care umblă pe adâncu lui cărare.
Fântâna, în cuprinsu i ce tainic se afundă,
Il strînge și-i privește cu dragoste în undă.

Iar cumpăna, — tulpină născută în pădure,
Nu-și plânge tinerețea trecută prin secrete:
In luciul de oglindă al apei când se vede
Cu-atât frunziș îngîuru i, — ea, tot copac se crede.

Adese ori se 'ntemplă să-și piardă 'nehipuirea;
S'apleacă-atunci, cu jale își strigă amăgirea,
S'apleacă, s'adâncește, — vicleană și înceată
Să soarbă toată apa cu lacoma-i găleată.

Din fire, bună înse, necasul iute și uită,
La harnica leliță de-aproape când se uită
Și-o vede că apucă găleata plină 'n care
In cercuri-cercuri apa se mișcă 'n tremurare.

E casnică, lelița. De cum clipi din pleoape,
Dădă 'n pădure fuga, — că satu i doar aproape.
Și cumpăna, mai tare în cugetu i se 'mpacă,
Vedînd cât bine poate lelițelor să facă.

Lelița, tipa tipa, grăbește către casă,
Pe drumul ce s'afundă sub bolți de frunză deasă.
În urma ei găleata se leagănă, suspină,
Și picură briliante străpnușe de lumină.

N. Radulescu-Niger.

*

M u r u l.

De Jules Renard.

(Fine.)

Iubite prietino, respunse Filip și făcù o mișcare cu mâinile, la început ca și când ar fi voit să ferestruiască ceva, poate murul din pământ, apoi, ca și când ar aruncă ceva spre cer. Aceasta înseamnă, fără îndoială: Dacă stă lucrul așa, atunci din partea mea poate scumpa mea mulere să scarpine pe a ta și toată ferferița să o facă.

Theodule nu eră cerbicos și pofți numai să se subscrie o hârtie. Natural că murul îl vor face ei. Aceasta ar veni mai eștin și la toată întemplerăa va fi mai frumos. Ambii lăsară unul după altul. Și e-

presidară la desemnarea liniei de edificare și se făcură prețioase mai târziu. Madame Morvaud întinse bărbatului ei o lingură plină de tincinială și zise:

— Na, Lipp!

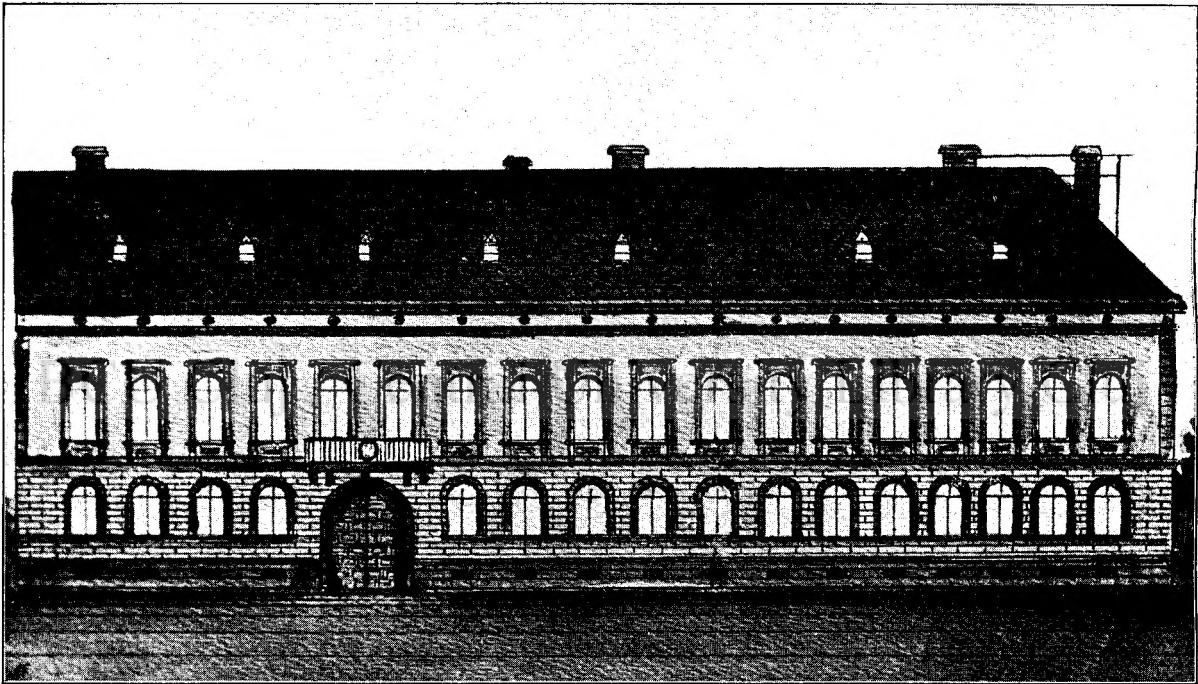
Și madame Gagnard aduse bărbatului ei o piatră și-i zise:

— Ține, Dule!

Ele vorbiau bărbaților lor pline de iubire, spre a se arată reciproc, cât de bună e viața lor familiară, și în secret cugetă fiecare:

— Veți tu, cât de fericit e bărbatul meu cu mine și asta arată că din noi doue tu ești persoana cea mai nesuferibilă și vinovată la toată cearta.

Afară de aceea cedară necesității de a se alipi de a treia persoană, cum se întempleră de regulă, când ne dujmănim cu un prietin. La nenorocirile aceste

Reședința episcopescă gr. cat. din Lugoj.

rau neconsolați că amicitia lor a fost conturbată, căci și madame Gagnard a zis cătră Theodule al ei:

— Tu-mi vei face plăcerea și numai decât vei începe la ceartă cu bărbatul ei, nu-i așa?

— Aceasta-i nefericirea! zise Filip.

Nici unul nu voia să audă de încetarea prietiniilor lor. Ambii stăteau în consiliul comun, și de și unul eră înalt și altul mic, se stimau de o potrivă de sus. Ei se vorbiră să se arete mâniași, dar în secret să convină.

Unul să mișce o leacă din cap și celalalt l-a înțelege și s'or întelnii în căsuța din dărăt a ospătăriei.

Acest refugiu-i mângăia pe ambii și strigară ca din o gură:

— La lucru dară!

La lucru le ajutară și muerile cu bărbăție. Ele

nu avură Morvaud și Gagnard putere să-și alunge muerile și erau atât de ocupați, cât uitară și prețul tinciiului.

5.

Ei lucrează trei zile lungi. Când în a treia zi gătară totul, și eră meritată plata, făcù Filip Morvaud semnul staverit, și apoi se șterseră frumos de aci. Îndată ce fure duși bărbații, voiră amicele să se pună în posesiunea murului.

Madame Morvaud rădimă de el o scară de la găinar spre a face o mică recognoaștere, și în momentul când apărù capul ei de asupra murului, apărură și perii capului madamei Gagnard de cealaltă parte. Aceasta le fu neplăcut, dar rămaseră fiecare în poziția sa, căci ele erau de aceea părere, că au acel drept...

Filip și Theodule făcuseră suprafața murului netedă și aceasta aduse pe madame Morvaud la ideea, să și posteze acolo deasupra vasele de flori, spre a avea în viitor înaintea sa trandafir și garoafe în loc de figura cea neplăcută a vecinei sale.

Aceasta fu o idee bună și plăcui madamei Gagnard atât de mult, că numai decât imită exemplul vecinei sale și-s postă și ea florile pe mur.

Fără să zică un cuvânt, se apucară amândouă femeile a ș postă florile, una la un capăt, cealaltă la celalalt capăt al murului, și astfel se tot apropiară de olaltă.

Odată scăpă madame Morvaud un vas din mână și acela cădă spre madame Gagnard, care-l și prinse numai decât și îl dete.

— Mulțam! zise madame Morvaud.

— Me rog, răspuse madame Gagnard.

Erau reci aceste vorbe, dar curtenete. Ele, veți bine, nu-ș putură pune florile numai în unul și acelaș loc, ci trebuiră să se tot apropie. Lucrați tăcând ambele femei, se întâlneau ca doue mumii înalte și-și apropiară capetele de olaltă, ceea ce nu fără groază se întâmplă. Numai decât se despărțeau făcând loc una alteia.

— Nu, nu, zise madame Gagnard.

— Totuș, pune-ți dta oala coalea, răspuse madame Morvaud, căci ei l-a făcut inimica ultima plăcere și deci trebuia să se revanșeze.

Madame Gagnard cedă, dar un minut mai târziu își răsbună.

— Ce, zise ea moroasă, dta ascunși pe biata resedă după dahlia mea și crești c'acolo o să o ajungă soarele. V'a putrezi.

— Dar bine stă acolo.

— A, ce, dta nu pricpî.

Și cu puterea luă biata resedă și o puse cu oala singură la un loc frumos în soare. Aceasta fu un signal.

Una concedea celelalalte locurile cele mai bune, și se părea că toate vasele uneia peregrinează pe partea celelalalte...

Și aceasta urmă lungă vreme, până ce madame Gagnard cu vocea tremurândă și cu ochii scăldați în lacrimi zise:

— Cât de nebuni sînt oamenii câte odată!

Și doamna Morvaud răspuse, ca să nu lase tot muerile-n pricină:

— Bărbații noștri sînt mai proști decât noi. Ei au zidit murul, nu noi.

— Și acum când avem de povestit o leacă,

trebuie să ocolim până pe colo, zise madame Gagnard, ca și când n'ar fi fost coalea, numai la câțiva pași ușa, și arată cu mâna întinsă spre orizont.

— Și ca și când aceea ar fi durat în vecl, începui iarăș madame Morvaud, se mai ceartă oamenii, de oare ce le place să-și petreacă cu variațiuni. Și de ce ne supărasem noi? Șeii dta? Eui, drept să-ți spun, nu șeii. Nu, amica mea, aceasta trece peste orizontul meu; în duminica ultimă aci nu eră mur, și acum e un mur nalt între noi.

— Frumos mur, scumpa mea! răspuse madame Gagnard, așa un mur l-aș putea împinge cu piciorul!

— Scumpa mea, zise madame Morvaud numai decât și-ș întinse brațele, hai să te sărut, și apoi să ne ducem noi florile iară la locul lor: eui am o idee!

Încă una! Aceasta a fost a treia idee, care le încoronă pe toate!

Filip și Theodule vin de la ospătărie. Aui beut destul, spre a-ș uită necasul și spre a merge ținându-se de mână chiar cu pericolul de a-ș supără muerile.

— Eui gândesc că acum ne vor lăsa în pace, zise Filip.

— Așa se 'ntemplă! răspuse Theodule.

— Ce? întrebă Filip neliniștit.

— O, așa se întemplă, repetă Theodule, elătinând din cap. Și de ne-am despărțit acum?

— Mai avem vreme, răspuse Filip. Nu e nici lună, nici stele pe cer. Ele nu ne pot vedea.

Întunerecul și împregiurarea că ei erau ambii împreună, iar ele alt undeva, le deteră curagiū.

— Las' numai pe mine, zise Filip, de me mânia

scorpia mea, o imblătesc cum se cade.

— Pst! șopti Theodule, și ambii se pitulară și-ș ascuțiră urechile ca niște câni de vînat și se strecurară tăcuți.

— Ce faci? întrebă Filip.

— Așă-i câte-odată! răspuse soțul seui și ambii steteră locului și priviră la lucrul muerilor lor. Visău ei? Fost-a numai părere ori vinul eră cauza? Ele stăteau plecate și povestiau.

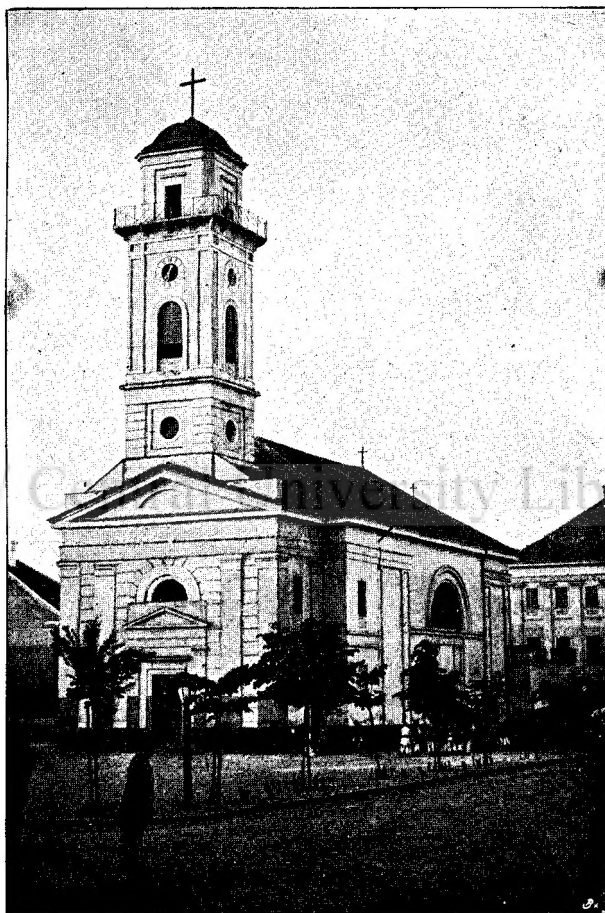
— Par' c'ar fi o muiere!

— Atunci ne aude!

— Proastă treabă!

Dar ei, în loc să se ridice și să se mișce din întunerec, ca doi bărbați cum se cade, asupra muerilor lor, care vrednice erau de bătaie, ei se aședară frumușel jos cuprinși de frică.

Înaintea lor, de tot aproape, steteau madamele

Catedrala gr. cat. din Lugoj.

Morvaud și Gagnard, una cu o șecure și alta cu un drug de fier, împingând, când o piatră stătea prea țapăn ori scheunându-se — când le săriă în față vre-o bucată de tinciū, câte-odată nas la nas și pururea inimă la inimă, pline de zël, și dărimaū, la lumina unei mici laterne, murul, ce l clădiseră bărbații lor în timp de trei zile.

Trad de:

Ioan Pop-Reteganul.

Despre durerea de cap.

Dacă am putea cântări durerile omenimii, punând într'o parte a cântarului durerile de cap, iar în cealaltă celelalte multe dureri, atunci partea împovărată cu durerile de cap ar trage cu mult mai mult decât cealaltă. Căci durerile de cap sînt cu mult mai mari, mai dese, mai chinuitoare, decât alte multe dureri și e rar acel muritor, care să nu fi suferit de durere de cap. Plaga aceasta a omenimii e fără cruțare, copii și bătrâni, culți și neculți, săraci și bogati — toți fără osebire sînt urmăriți, loviți de ea. Chiar din acest motiv e de tot mare numărul acelor medicamente, cu ajutorul cărora ne nisuiim să alinăm, să potolim, să 'năbușim durerea de cap, sporindu-se acestea zi pe zi ce merge cu alte mijloace tot mai noue și mai noue. Dacă ne și folosește vre-un medicament — organismul se obișnuiește iute și de grabă cu el; durerile încep de nou, când apoi și isvorul mijloacelor ajutatoare a secat! Chiar și noi medicii vorbim în multe casuri despre durerea de cap cu oareș-care indiferență fără de a ști da sfat și ajutor, mai vartos înse despre durerea de cap numită *migrène*. Consecința faptului acestuia e, că omenii încetul cu încetul se 'mpacă cu durerea de cap, ca și cu o boală neevitabilă și lipsită de ajutor.

Nu-i vorbă! durerea de cap o putem alina pe un timp oareș-care.

Spre acest scop unii se 'nchid în odăi întunecoase și răcoroase; iar alții consumând cantități considerabile de diferite mijloace escitante și narcotice își timpese sistemul nervos cu totul numai ca să nu simțească dureri. Metoda aceasta de pe urmă e împreună cu urmări grave și îngrozitoare, precum o dovedește asta între altele cazul trist al marelui *Maupassant*, care prin folosirea diferitelor medicamente escitante și narcotice ajunse din zenitul gloriei sale mai dintei în casa de alienați, mai apoi în pământul rece.

Dacă înse diferitele medicamente nu pot extirpa durerea de cap, totuș dacă omenimea s'ar ținea strict de aceea ce-i dictează mintea sănătoasă de a face pentru evitarea boalei acesteia; atunci ar suferi cu mult mai puțin de boala aceasta. Mintea sănătoasă ne dictează: *o viață rațională*.

Să vedem mai de aproape ce e cauza adevărată și cea mai deasă a durerilor de cap? Cum se naște boala așa numită „Katzenjammer“, simptomul principal al căreia e durerea de cap?

Un student chefuește toată noaptea într'o societate. Beutura i se urcă 'n cap; se duce acasă, se culcă și cade într'un somn greu și adânc. Dimineața apoi, când se scoală il doare capul de nu mai poate. Causa durerii acestora e în rëndul dintei înveninarea organismului cu alcool, iar în rëndul al doilea lipsa somnului.

Somnul e chemat să regleze funcțiunile cari

de cari mai complicate sevrșite de organismul nostru în decursul zilei. În consecința funcțiunilor acestora se adună peste zi în organismul nostru diferite materii fără nici o trebuință și des stricătioase pentru el. Ajungând materiile acestea o cantitate anumită — fiziologică normală — provoacă acel stadiu de oboseală al creerului, care se manifestă prin aceea, că ni-e somn, ne culcăm și adormim. În decursul somnului apoi organismul se eliberează de materiile acestea fără trebuință și dimineața, când ne sculăm, ne prindem cu puteri noue și regenerate de lucru. Din acest motiv toți aceia, cari nu dorm noaptea, în organismul cărora deci se adună o cantitate abnormală de materii stricătioase, — nu vor fi harnici și apți pentru lucru mâne zi. Dacă apoi se mai și culcă cu capul împovărat de alcool, atunci mâne zi de sigur aū să sufere de dureri de cap.

Deci o cauză de tot deasă a durerii de cap e înveninarea organismului nostru cu diferite materii stricătioase. Acela, care bea, își înveninează organismul prin aceea, că introduce în sine prin ușoretatea lui cu din adinsul alcool; acela înse, care duce o viață irațională pria aceea, cumcă tocmai în consecința vieții sale iraționale singur organismul lui produce acest venin. În ambele casuri rezultatul e unul și acelaș: durere de cap.

Durerea de cap înse nu e o boală de sine stătătoare; ea e de regulă rezultatul trafului nostru. Profesorul de psihiatrie din Lipsca *Motius* încă suferă de migrène. El se pronunță despre boala aceasta a lui în următorul chip: „Pân' ce țin prelegere, nu me doare capul, îndată ce înse isprăvesc o muncă spirituală mai îndelungată dimineața am să sufăr de sigur de dureri de cap crâncene“. Iată un cas când singur profesorul de psihiatrie recunoaște, cumcă numai din vina sa proprie își acvirează durerea de cap, întru-cât își încoardă prea tare puterile sale spirituale. E trist, dar adevărat, că deja în tinerețele noastre fragede ne împovorăm peste măsură creerul. Studentul cu dureri de cap continue, e un tip destul de bine cunoscut. Părinții nu vreaū să recunoască, că sănătatea copiilor lor e de un preț cu mult mai mare, decât învățătura multă octroată cu puterea asupra bieților copii. Pe lângă o astfel de creștere e deci evident, cumcă chiar însiși părinții sînt aceia, cari sâdesc și desvoaltă așa zicënd cu din adinsul durerea de cap în copiii lor!

Sînt mulți, cari sufer de durere de cap, pentru că mânâncă prea multă carne; iarăș alții, pentru că fumează prea mult. Toți aceștia, pe lângă evitarea strictă a factorilor acestora, își alină durerile, eventual se și scapă de ele.

Causa cea mai deasă a durerii de cap e înse numai munca spirituală grabnică, pripită. Nu-i vorba, putem desvoltă o muncă spirituală destul de intensivă fără ca să ne doară capul; trebuie să șcim înse cum să lucrăm?

Numai o muncă necumpătată, neintreruptă, causează durere de cap. Pe basa aceasta ne putem esplică de ce biroerații, cari isprăvesc o muncă destul de liniștită și șablonică, nu cam sufer de dureri de cap și de ce jurnalistul, care își scrie articolii în grabă mare; actorul, care în cele mai multe casuri își memorisează rolul într'un timp scurt; advocații și medicii, acvitatea cărora e destul de ramificată — de ce toți aceștia cad jertfă durerilor de cap.

E meritul medicilor americani de a fi cons-

tatat legătura dintre ochi și durerea de cap. Pe mulți îi doare capul numai de aceea, pentru că fiind scurți de vedere și nevoind să folosească ochilari — își încoardă prea tare ochii.

Aceștia cred, că folosind ochilari, li se strică ochii și mai bine, intrucât sticlele ochilarilor trebuie să fie tot mai tari. Faptul acesta înseamnă e de a se atribui numai și numai capabilității micșorate de refracțiune a ochilor, care altcum e un stadiu fiziologic al vârstei înaintate.

Din acest motiv toți aceia, cari nu poartă ochilari, când ar trebui să-și poarte, își încoardă peste măsură mușchii și acomodăția ochilor, prin ce apoi își acviră cu cea mai mare siguranță dureri de cap.

M'as estinde prea departe, dacă aș vrea să înșir toate cauzele durerii de cap.

E una dintre cele mai grele chemări ale medicului de a afla rădăcina adevărată a boalei și — dacă e posibil de a o estirpa. Țin să accentuez încă odată, cumcă cauza principală și cea mai deasă a durerii de cap e viața irațională. Dacă ne-am ținea strict de aceea ce a zis încă Kant, adică : să lucrăm numai opt oare ; să ne distragem opt ore și să dormim opt ore, atunci ar scădea numărul acelor, cari sufer de dureri de cap.

Coriolan Nedeleu.

De la „Păduri“.

— Comitatul Hunedoara. —

1. Pe drum.

Posiți de munca unui greu an de învățatură, idea de a ne recrea la stînă fu minunată.

Zi călduroasă de cuptor. Soarele ostenit lunecă spre amurg și cu boarea ultimelor sale raze blânde desmeardă ușor desişul de fag. Printre copacii strimbați de vremuri merge alene carul nostru. Se opintesc din greu blânde animale trăgând povara pe suisuri nebatute. Biciul pocnește năpraznic și dă răsnet în vale în vreme ce roatele desnădajduite cârtie întruna...

— Greu la deal și greu la vale !...

De o șchioapă mai la vale pădureanca noastră urcă gâfăind. Cu jordița îmbărbătează mereu purcica de la tîrg și cu o mână sprijinește din când în când pe „Iuța“ ei scumpă, pe care abia o mai țin picioarele.

Sărmana fetiță ! Acum fu întîia-dată la oraș. Și o îmbetase lumea de acolo și măreția orașului. Acolo a vădut ea atâtea lucruri nouă, pe cari nici în vis nu le-ar fi crezut și cari o atinseră așa de osebit, că nu mai găta să ți le înșire pe toate...

Măriuții i duce mărgelă, iar lui Ionuț un „pup“ pe care îl păzește cu grijă în sin lângă al ei. Ce zi mare pentru micuța !... În schimbul bucuriei avute, ea iartă cu o zimbire toate greutățile drumului lung și țepiș.

— Mai avem mult, bădică ?

— Mai pe-atîta dșorilor, și de aci 'ncolo vin priporii (vêrfuri) cei mai afurisiți.

Noi, tineri impresionisti ne avîntăm cu înlesnire pe coastele prăpăstioase ale bătrînei „Ciurila“ — și când răsufierea ne înecă, stăm locului ca din înălțimi ameteitoare să cătăm jos în valea ujeitoare — după urmele noastre pierdute.

Umbrele serii se întind tot mai tare, tot mai

tare... Iei-colea câte-un fluturaș bate din aripă căutând loc de odihnă. Pe lângă cale se închid florile să doarmă. Între ramurile încrucișate privim cum moare cea din urmă licărire de soare... Ce farmec are pădurea pe înserate ! — Jos în afundime s'aude cum șopoteșce tainic valea, iar sus peste vîrfuri cloacăria răspunde sîrind cu gingășie. Ce încântător !... Vrăjit de poesia naturii am impresia că acum pentru a treia oară urc suisurile „Valei dosului“ din munții-apusenii — la asfințit de soare.

Pădurea pe toate părțile i-și trage perdelele cernite. În depărtare câte-un rug putrezit luminează, iar mai aproape în frunzele uscate lângă cale s'aprinde câte-un licuriciu — Vîntul serii dă tîrcoale preste fagi și frunzele tremură ușor în adierea lină...

În vîrf, pădurea deschide poartă. Lanuri de grâu pîrlit de vară s'aștern pe lângă drum, iar dintre fire s'aud greeruşii concertând.

Dinspre apus ne isbeșce vîdul luceafărul, ce grăbi să facă ochi dulci „reginii nopții“ care în triumf de stele se arată crescînd pe piscuri în întreaga sa lumină...

— Ce focuri ard în zare pe trei culmi ?

— Sînt focurile ciobanilor din trei sate. S'aude lătrat de căni într'acolo...

— Și auți fluierul și cimpoiul cum răsună între dealuri ?

Ne apropiem de sat. În trei părți se sparg în gol cântecele păstorilor — s'aud încet, tot mai încet — și se pierd în depărtare...

Ce pustiit pare satul pe astă vreme ! Nici om pe uliță, nici vre-o altă vietate. Sub un șopru lângă gard un câne scoate glasuri desperate, mușcă din îngrădele, bate din coadă... pe urmă se linișteșce și el. Tacere împregiur. Satul doarme încins de pacea sfîntă...

La a cincia casă se deschide poarta și intrăm. Curte strîmtă înțelenită și plantată în parte cu pruni. O căsuță și două șuri. Un băețandru cu pîr lung sare pripit să desprindă boii.

Mai la o parte un cireș bătrîn și o vacă legată. Vițelul sglobiut dă să sugă... Pe piatra dinaintea cășii răsare Măriuța cu Ionuț pe brațe, arătându-i cu neastîmpăr : Iacă mama !

În casă s'aprinde lampa. Trecînd peste un foișor jos, scurt și strîmt dăm în casă. Jos vatră de pămînt. Sus podul e căptușit cu scînduri afumate. În dreapta cuptorul de cahale cuprinde aproape un sfîrtar din casă. În stînga masă cu picioare încrucișate și cu laviți în giur, iar în fund un pat lat și turtit : iată întreagă mobiliatura ! Noroc că ferestrele, două, sînt de măsura pumnului, că de-ar fi ceva mai mari ne-ar scăpă afară și biata lumină ce ne-o dă lampa și am rămînea de tot la întunerec. Ce aer închis !

— Taică, măică ce ne-ai adus ?

Tata scoate în grabă un coc de-l de patru de după șerpar și cu cosorul îl creapă'n tref. Și i mulțămi pe toți. Mama îngrijorată își desface sinul... — Haide la măicuța !... mănecă-te-ar mama de drag, fîmînduțul măiciei... și îl strînge cu căldură la piept.

Acum se pun la cină în giurul mesei. Îngerul fericirii plană voios de-asupra lor...

Noi încă îmbucărăm ceva, dar afară. Ne așternurăm apoi pe iarbă între pruni.

Ce înstelat e cerul ! — Ce aer curat !...

Emil V. Degan

SALON

Plăceri de la băi.

Căldura tropicală dogoriă grozav. În odala mea de lucru [termometrul se urcă la 25 graduri R.; iar afară pe stradă s'ar fi topit asfaltul, de cumva în orașul nostru ar exista acest element al pardoselei. Nu mai puteam nici lucra, nici dormi.

În situația aceasta înfricoșată, gândiam cu jind la aceia cărora le dă mâna să poată petrece în niște văi răcoroase sau în munți la umbra unui brădet plin de ozon. În deosebire îmi era milă de nevastă și de copii, cari tânjiau în gîrul meu. Vederea lor me făcu să ia hotărîrea ca cu orî ce preț să plecăm de acasă și să mergem a petrece câteva săptămîni la niște băi.

Când le-am spus voința mea, nevasta me sărută și-mi zise că-i fac cea mai mare plăcere, căci toate prietenele sale sînt duse de mult în vilegiatură și-i era rușine că numai ea trebuie să stea acasă. Copiii îmi săsiră de gât, plini de bucurie că vor fi liberi și vor putea juca toată ziua. La rîndul meu, îndușat de aceste espresii ale mulțumirii, me bucuram afară din cale de plăcerea ce am să ofer familiei mele. Sentimentul acesta me făcea vesel și fericit. Nu mai aveam alt gând decît să fac totul pentru ca să putem pleca cât mai curînd, căci orî ce moment de întîrziare par că ne răpiă câte o plăcere de mult dorită.

Mai întîiu rugai pe trei prieteni, cari fără să știe unul de altul, îmi girară trei cambii, pe cari le prezentați la trei bănci, cari — iarăș fără să știe una de alta — mi le escomptară numai decît.

Cu paralele în busunar, plecarăm vesel, lăsînd achitarea toaletelor nevestei, precum și ale hainelor mele și ale copiilor, pe cînd ne rentoarcem. Nu este lucru domnesc să plătești numai decît.

Eră o nădușeală amețitoare. Vagoanele căii ferate păreau niște cuptoare. P'aci să ne aprindem. Dar nevasta nu se plîngea de loc. Eră fericită că poate și ea merge acolo unde s'au dus aproape toate prietenele sale. Și își făcea planuri de petreceri, pe cari apoi la toamnă le va povesti prietenelor sale nevoite să remăie toată vara acasă. Numai bieții copii erau indispuși, căci nu mai puteau de sete. Dar se mîngăiau și dîșii, că acuș vom sosi la re-coare și vom trăi ca 'n raii.

Cînd sosirăm la cea din urmă stațiune, eră spre înserat. De aici mai aveam să mergem cu o trăsură comodă pînă la băi o jumătate de oră, pe o șosea bine întreținută, în mijlocul unei păduri umbroase. Așă ne spunea anunțul publicat în ziare. Și noi ne întipulim o delicioasă călătorie de plăceri, la care ne așteptam cu drag.

Dându-ne jos din tren, căutam trăsurile anunțate, dar nu vedem decît două-trei căruțe ordinare. Întrebăm, unde-s trăsurile băilor? Ni se răspunde: „Iată-le!“ Noi zicem, că în ziare s'au anunțat niște

trăsuri elegante. Ei rid în hohote: „Dar aceste nu sînt elegante?“ În sfîrșit, orî ne plac orî ba, altele nu-s. Astfel ne mai avînd încătrău, ne tocmim cu unul, ne urcăm și plecăm.

Abiă pornim, cerul se 'novează și în scurt timp începe să ploaie. Ieți băiatul în brațe, nevasta la fețița și dă-i înainte. Dar scutură grozav, cît sta să ne lese sufletul. „Departa-i încă șoseua?“ întrebai de cocieș, aducîndu-mi aminte de anunțul din ziare, care promitea o șosea bine întreținută. Dar el îmi tăia toată nădejdea bună, răspundînd: „Aceasta e șoseaua“. Și totuș mai speram, că în pădure o să fie mai bun drumul. Și întrebai: „Dar pădurea unde-i?“ El îmi zimbî și respunse: „Asta-i pe unde trecem acuma“. Eți făcu ochii 'n patru, să ved mai bine; dar insedar, nu vedeam decît niște tufe și smide. El vedîndu-mi nedumerirea, zise: „Este tinără pădurea, că de mult a fost tîrșită“. Va să zică, iarăș o decepțiune! Proprietarii băilor se pricep de minune la reclam. E bine, treacă-ducă-se, numai ênsuș stabilimentul să ne ofere confortul promis!

Și dăm nainte. Căruța pe drumul sgronturos ne scutură și creerii din cap. Ploaia devenise torrențială; vîrsă ca din găleată. Ne-am udat pînă la piele. Se făcuse rece și copiii începeau să plîngă.

Îi mîngăiai, că nu mai sînt departe băile. Cocieșul grăbi și el să-i molcomească, zicînd. „Într'un cîas de vreme sosim!“ Într'un cîas! Dar anunțul din ziare spunea numai jumătate de cîas pentru toată distanța și noi venim deja mai bine de un cîas. Cocieșul începî să ridă; nu-l mai întrebai o vorbă, să n'albă privilegiu a ride de noi.

Și ne-am tot dus. Din un cîas s'au făcut aproape de două orî atîta. În cele din urmă sosim. Eră întuneric, cît nu vedeam doi pași. Cocieșul aprinde o lampă și atunci vedem că ne aflăm în fața unei clădiri scunde. Din acoperișul ei falfăia un tricolar fâlos. Îar în frontispiciu ne surprindea înscriptiunea, care în limba statului ne spunea că aici este un stabiliment de hidroterapie. Impresiunea nu e de loc plăcută. Ne așteptam la o clădire imponentă și nu găsirăm decît o hurubă. E bine, ce ne pasă de clădire, numai aranjamentul interior să fie la înălțimea modernă! Se poate că și conducătorii acestui stabiliment desconsideră strălucirea vană din afară.

Ceea ce ne mai surprindea, eră întunericul care ne impresură. Anunțul din ziare vestia „iluminație feerică“ — și aici nu ardea nici macar un șterț. Un kelner, care se ivi după multă sunare, ne lămuri că mașinăria s'a stricat tocmai în seara aceasta. Se vede că a fost tare stricată, căci de trei săptămîni de cînd stăm aici, nu s'a mai putut repara.

Cui să și ardă? Sîntem cu toții zece oaspeți. Și cum să fim mai mulți cînd de trei săptămîni tot plouă?!

Spunînd aceasta, totodată am indicat că aici viața socială este cît se poate de liniștită. Musica nu cîntă de loc, de sigur pentru ca să nu deranjeze pe bolnavi cari vreau să se odihnească. Petrecerea mea cea mai naltă este că joc domino cu un profesor pensionat. Acasă nici odată nu fac asta, căci îmi pare plicticos, dar aici e delicios. Copiii înse o duc mai reu, căci fiind tot vreme urîtă, nu pot eși să se joace p'afară. Îndesuiți totî în o odale întunecoasă și umedă, ei duc dorul locuinței noastre

de acasă, unde aū odaia lor spațioasă și luminoasă. Și ne roagă nențetată să ne întoarcem acasă, că e mai bine acolo. Între noi înse cea mai necăjită e nevasta care ș-a făcut niște toalete frumoase și n'are cui să le arate.

Dar aerul e minunat. Ne face poftă colosală. Ni se servesc niște mâncări pentru cari acasă am da drum bucătăresei. Aici le mâncăm cu poftă delicioasă. Un reutăcios de lângă mine a zis eri la meașă că nu aerul face aceasta, ci foamea. Ce-i dreptul, trăim prost și ne plictisim grozav. Și când ne vedem, toți oaspeții ne jurăm între noi că n'avem să mai vinim în veci în aceste locuri bătute de Dumnezeu! Inse celor de-acasă nu le destăinuim aceasta. Le trimitem niște cărți poștale ilustrate cari escită fantasia și le fac dinți lungi. Iar după ce ne-om rentoarce, vom povestii tuturoara că am petrecut câteva săptămâni de plăceri într'un cuib par că tăiat din raiu. Așă fac și alții. Dacă noi ne-am păcălit, eel puțin să nu ne șcie nimeni. Mai bine să deșteptăm invidia, decât compătimirea și chiar risul altora.

Acum toată nădejdea ne-o punem în schimbarea timpului. Cum ne sculam, ne uităm la cer să vedem avea-vom în sfârșit și o zi senină. Cu câtă plăcere am eși să facem o plimbare prin pădurea de brați! Am uită că nu-s decât vr'o câțiva moliți mai mari, incolo totul este o plantațiune nouă-nouă. Am uită că nu sânt nici cărări de plimbare! Numai să fim sub cerul liber și să respirăm aerul curat al munților. De-ar fi timp mai bun, de sigur a veni și lume mai multă și am avea oareș-care distracție. Dar cerul e vecinic plin de nori, munții fumegă. *Deșie doară nici odaia nu-i timp frumos.*

Murim de urit și așteptăm cu drag momentul să putem plecă acasă; dar seriem prietenilor că ne despărțim cu durere de aceste locuri plăcute. Ne lăudăm lor cât de bine ne-a priit cura; dar sântem paliți ca vai de noi, iar copiii ș-au bolnăvit.

Unul câte unul pleacă și oaspeții. Ș'a dus și partnerul meu de la domino, singura mea distracție. Impachetăm și noi. Nevasta și copiii sânt veseli, că ne rentoarcem acasă. Numai pe mine me iaū fiori, căci mi-aduc aminte că la prima eșcădința cambiilor și tot atunci ni se va presentă contul rochiilor și al hainelor confecționate.

Ioșif Vulcan.

Noul episcop gr. cat. al Lugojului.

— La portretul din nr. acesta. —

Diecesa gr. cat. a Lugojului, care nu de mult a serbat cu mare bucurie jubileul de 50 de ani al înființării sale, iarăș are serbătoare: instalarea noului ei episcop.

Bucuria ei devine și mai mare prin faptul că noul episcop este in adevăr bărbatul doririlor, care va șei să împreune demnitatea sa bisericească cu cea a iubirii de neam.

Usăm dar cu plăcere de ocașiunea aceasta spre a-i presintă portretul in fruntea revistei noastre; iar aici adăugăm următoarele date biografice:

Episcopul dr. Vasiliu Hossu ș'a născut in Mureș-Oșorheiū in 11 febr. 1866. Studiile primare le-a făcut in colegiul ev.-reformat din orașul natal. Gim-

nasiul inferior in Reghinul-sășesc la Sași, iar clasele V. VI. și in parte a VII. in colegiul reformatilor din Mureș-Oșorheiū. Ca student de clasa VII, fericitul mitropolit Vancea l-a trimis la Roma, unde a frecventat cursurile filosofice și teologice de la „Propaganda Fide“. In 10 august 1883 fu promovat la gradul academic de „baccalaureat“, in 21 iulie 1884 la gradul de „licențiat“, iar in 6 august 1884 la gradul de „doctor“ in științele filosofice. In 22 iulie 1885 a fost promovat de „bacalaureat“, iar in 15 iulie 1887 la cel de „licențiat“ in științele teologice. Într'aceea boala de care suferia i ș'a agravat și pe la finea lunii august a anului 1887 a fost silit a se întoarce in patrie greū bolnav și declarat de cei mai distinși medici-profesori drept pierdut pentru viață. Indurarea lui Dumnezeu, clima patriai, ingrijirea de mamă l-a redat sănătatea, încat începū a se pregăti pentru ultimele esamene încă cerute, pentru ca să dobândească gradul de dostor in teologie. Într'aceea corpul profesoresc de la Propaganda, luând in considerare succesele obținute la celelalte esamene, cu umanitate de voturi făcū propunere Sfinției Sale, ca dispensându-l de la esamenele restante, să-l promoveze la gradul de doctor in teologie, ceea ce ș'a și întemplat in 13 novembre 1887. In 27 aug. 1888, fu chirotonit intru preot celibate, iar in 28 aug. fu numit profesor de dogmatică la facultatea teologică arhiepiscopoească din Blaj. In 1891 i se incredință propunerea filosofiei in clasa VIII a gimnasiului. In anul 1898 fu ales canonic-cancelar in capitlul mitropolitan. Ș'a ocupat și se ocupă și cu literatura. In 1890 a întemeiat impreună cu dr. Alexandru Grama, dr. Aug. Bunea, dr. Victor Szumigalski și dr. Isidor Marcu prima foate bisericească politică din Blaj „Unirea“, al cărei prim redactor a fost timp de un an și jumătate. A edat un „Manual de Psihologie și Logică pentru clasa VIII gimnasială“. Pentru distinsele sale calități Pontificele Leon XIII il numi prelat domestic.

Convocare.

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român“ își va ținea adunarea generală din acest an in orașul S.-Sebeș, in zilele de vineri și sâmbătă in 15/28 și 16/29 august 1903.

Invităm la aceasta adunare generală pe toți membrii fondatori, ordinar și ajutători ai societății, precum și pe toți binevoitorii ei și sprijitorii culturii româneșei.

Programa.

I. Ziua primă.

Vineri, in 15/28 august 1903.

1. Președintele deschide adunarea generală la 10 ore a. m.
2. Alegerea a doi notari, pentru ședințele adunării.
3. Raportul general al comitetului societății asupra lucrării sale de la adunare generală din urmă.
4. Alegerea unei comisii de 5 membri, pentru cenzurarea raportului general al comitetului.
5. Raportul casșierului despre starea casșei și peste tot despre averea societății.
6. Alegerea unei comisii de 5 membri, pentru cenzurarea raportului casșierului.
7. Alegerea unei comisii de 5 membri, care in

înțelesul §-lui 5 din statutele societății va înscrie pe membri fondatori, ordinari și ajutători pentru societate.

8. Planul de acțiune al societății, relativ la lucrările de executat în vederea pregătirii înființării teatrului român, elaborat de comitet, conform cu mandatul primit de la adunarea generală din anul trecut.

9. Alegerea unei comisii de 5 membri, care să studieze planul de acțiune, amintit la pct 8.

10. Citirea disertațiilor corespunzătoare scopului societății, sau de altă materie literară, ce se vor fi înscris pe președintelui înainte de adunare.

11. Președintele ridică ședința.

II. Ziua a doua.

Sâmbătă, în 16/29 august 1903.

1. Președintele deschide ședința.

2. Citirea procesului verbal al ședinței precedente și verificarea lui.

3. Raportul comisiei pentru câștigarea membrilor noi.

4. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului casierului și a averii societății.

5. Raportul comisiei însărcinate cu cenzurarea raportului general al comitetului

6. Raportul comisiei esmise pentru cenzurarea planului de acțiune elaborat de comitet.

7. Alegerea casierului societății, în locul dlui N. P.-Petrescu, care s'a mutat din Brașov.

8. Determinarea locului, unde se va ține adunarea generală pentru an. 1904.

9. Alegerea unei comisii de 3 membri pentru verificarea procesului verbal din ședința II.

10. Președintele închide adunarea.

Din ședința comitetului ținută în Sibiu la 1/14 iulie 1903.

Josif Vulcan, m. p.
președinte.

Dr Josif Blaga, m. p.
secretar.

A p e l.

„Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“ își va ține adunarea generală din anul acesta în orașul Sebeșul săsesc, — Szászsebes — la 15/28 și zilele următoare ale lunii august.

Societatea aceasta urmărește idealul de a înființa în mijlocul poporului român din patrie teatrul național; pârgăia, care lățește, întărește și ridică cultura națională a popoarelor. E sublim idealul acesta, pentru că farmecul teatrului național va fi pentru noi o nouă și puternică armă pentru întărirea iubirei de neam și a credinței tari în viitorul poporului român.

Nu insistăm mai deaproape asupra istoricului societății pentru teatrul român, nici asupra scopului ce-l urmărește, căci acestea binecunoscute trebuie să fie fiecărui român de bine, căruia i zace la inimă cultura și înaintarea neamului; ei ne mărginim numai a apelă cu toată căldura la frații români din apropiere și din depărtare, invitându-i cu dragoste frățească să alerge la adunarea amintită, cu atât mai vârtos, că participarea la adunările generale ale societății este busola interesului ce-l nutrim pentru societate. Datorî suntem cu toții a sprigină aceasta societate pentru că a noastră este, deșteptarea și

înaintarea noastră o urmărește și pentru ca cât mai îngrabă să se poată realiza dorința noastră ferbinte, și a înaintașilor noștri, — înființarea și deschiderea teatrului național.

Frați români! Veniți să stringem la peptul nostru cu cuvenită căldură pe ficea culturii naționale, să dovedim astfel că șeim aprepți și șeim să ne însuflețim pentru instituțiile noastre culturale dătoare de lumină și viață.

Sebeș, 7/20 iulie 1903.

Comitetul central arangiator :

Președinte:
Sergiu Medean
protopresbiter.

Secretar:
George Tătar

LITERATURĂ.

Starea economică și socială a României.
Premiul Statului Lazăr, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1905 a Academiei Române celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Starea economică și socială a României actuale.“ (Decis. 3 aprilie 1900). Lucrarea va înfățișa un studiu și un inventar asupra stării noastre economice și sociale, tractând despre toate instituțiile economice și sociale astăzi existente. Dăm aici, în resumat, împărțirea lucrării: Teritor și suprafață, cuprindând, pe lângă suprafața României, un studiu asupra terenului și climei, precum și asupra divisiunilor administrative. Populațiunea cu ochire asupra trecutului. Populațiunea rurală și urbană. Mișcarea populațiunii. Compozițiunea populațiunii. Profesii și clasificări diverse ale populațiunii. Proprietatea din punctul de vedere juridic, economic și social. Agricultură. Administrațiune, statistică, teritoriul agricol. Cultura mare, medie și mică. Salarii agricole. Sistem de exploatațiune. Plante cultivate. Cereale și alte plante cultivate. Animale domestice. Speciile și statistica animalelor domestice. Producțiunea viilor în trecut și prezent. Berea și alcoolul. Pădurile. Suprafața și regiunile păduroase. Valoarea pădurilor. Industria. Starea industriei. Regimul industrial. Salarii industriale. Industria mare și mică. Mine și cariere. Ochire generală asupra stării industriei miniere în România. Exploatațiunea de mine și cariere. Comerțul interior și comerțul exterior. Ochire asupra trecutului și studiu asupra stării actuale. Căi de transportat pe uscat. Navigațiunea maritimă și fluvială. Poște și telegrafe. Ochire asupra trecutului. Starea actuală. Monete. Sistem monetar. Statistica monetară. Credit, bănci și instituții de prevedere. Banca Națională. Creditul funciar rural și urban. Case de economie. Asigurări. Societăți de ajutor mutual și cooperative. Finanțe publice. Sistemul bugetar al României. Budgetul statului. Sistemul de imposit. Veniturile statului. Finanțe locale. Statistica finanțelor locale, județene și comunale. Datoria publică. Studiu comparativ cu străinătatea. Un capitol special se va conserva pentru starea actuală a României, cuprindând toate gradele de învățământ și toate așezămintele de cultură. Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1904.

Dicționarul Francezo-Român de Urechă ediția II-a a apărut în „Biblioteca pentru toți“, nr. 166—178, editura librăriei Leon Alcalay, 37, calea Victo-

riei, Bucureșei. Epuisarea într'un timp foarte scurt a primei ediții a acestui dicționar, a fost pentru librăria editoare o puternică dovadă de cât de suficient a răspuns acest dicționar nevoei ce se simțea de o lucrare de acest gen, atât în lumea didactică-școlară, cât și în public în general. Publicarea unei a doua ediții a decurs din această constatare și toată grija autorului a fost de a prezenta această nouă ediție, din toate punctele de vedere îmbunătățită. În adevăr, zice autorul în prefața acestei edițiuni, nu numai că întreaga lucrare a fost cu atenție revădută, dar a fost și complectată cu numeroase cuvinte și cu nu mai puțin numeroase exemple, și este de prisos, credem, a mai arăta aci cât de necesare sunt aceste din urmă pentru a preciza înțelesul, sau înțelesurile unui cuvânt, unei expresii. În afară de aceste îmbunătățiri, am crezut folositor să indicăm și modul cum trebuie pronunțate acele cuvinte cari, din acest punct de vedere, pot prezenta orî care greutăți. Pe lângă aceste însemnate îmbunătățiri în fond, îmbunătățirile în formă aduse acestei noue ediții, prin deosebita îngrijire pusă în tipărirea și corectarea ei, o va face — fără îndoială — să păstreze succesul celei dintâi, cu atât mai mult cu cât prețul de vânzare al dicționarului a rămas același: 3 lei 90 b. broșat și 5 lei, legat în pânză.

O nouă scriere de Carmen Sylva. Se anunță în ziare, că în luna septembrie are să apară la Berlin o nouă scriere de augusta scriitoare Carmen Sylva. Aceasta este intitulată „În luncă“ și e ilustrată cu două paste ale distinsului pictor român de la Câmpina dl Grigorescu.

„Cartea Românilui“, acesta va fi titlul Călin-darului pe anul 1904 ce institutul tipografie „Victoria“ (proprietar Ioan P. Lazar) din Șimleul-Silvaniei va edă în decursul lunii septembrie an. c. Aceasta întreprindere literară va fi un adevărat magazin de învățături pentru tot Românul. Pornind de la vatra noastră (Sălagiu) în anul prim vom da un scurt istoric al dezvoltării noastre naționale, bisericească, culturală și economică din Sălagiu. Acest istoric va fi ilustrat cu portretele bărbaților noștri conducători și a instituțiilor de mai mare importanță din acest ținut. Un grup de bărbați cu renume literar bine cunoscut, va da fel de fel de învățături folositoare pentru tot Românul, fie acela domn orî țeran. În anul al doilea și cei următori vom continua cu îmbogățirea acestui material pus în ordinea cea mai perfectă astfel, că cei ce vor adună la un loc călin-darul nostru în timp de câțiva ani vor avea o bibliotecă mult folositoare în toată privința. Atragem deci atențiunea publicului nostru și îndeosebi a dlor preoți și învățători de pe acuma asupra călindarului „Cartea Românilui“, care pe lângă aceea că va fi ajustat după cerințele cele mai perfecte a timpului modern, va fi totodată și foarte ieftin.

Studii limbistice și filologice. Dl dr. *Iosif Popovici*, originar din Cliceiova, comitatul Caraș-Severin, un tiner filolog român, care face curs de limba și literatura română la universitatea din Viena, petrece în comitatul Hunedorii cu scopul de a face studii limbistice și filologice în poporul român din părțile acelea.

„Advocatul Poporal“ e titlul unui nou organ de publicitate, pe care a început să-l scoată în Timișoara dl Pavel Rotariu. Noul organ va apărea odată pe lună. Abonamentul pe an 6 cor.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Teatru în Toplița-română. Tinerimea studioasă din Toplița-română aranjează în 2 august, St. Ilie, o petrecere de vară. Cu asta ocaziune se va jucă piesa populară: „Ruga de la Chiseteu“ de Iosif Vulean. După teatru începe dansul.

Concert și teatru în Oravița română. „Concordia“, reuniunea gr. cat. de cântări din Oravița-română aranjează duminică în 2 august concert și reprezentație teatrală în grădina otelului „Împăratul Austriei“. În concert se vor cântă compoziții de I. Vorobchievici, I. Vidu, I. St. Paulian și A. Popovici. Apoi se va predă „Doftoroae“ cântecel comic de V. Alecsandri; în urmă piesa „Dragoste copilă-rească“ comedie localisată după C. Murai, de dr. I. Siegescu. După teatru dans.

Teatru în Zlagna. Tinerimea din Zlagna și împregiurime va aranjă duminică viitoare o serată teatrală. Se vor jucă piesele: „Calea dreaptă e cea mai bună“ comedie într'un act de Kotzebue și „Un leu și un zlot“ comedie localisată de D. R. Rosetti. După teatru dans.

Concert la băile din Geoagiū. Reuniunea română de cântări din Orăștie va da duminică în 2 august concert de coruri la băile din Geoagiū, cântând compoziții de S. Paulian, Vidu, Dima și T. Popovici. După concert va fi dans.

Serată teatrală în Colun. Inteligența română din Colun a aranjat la 26 iulie n. serată teatrală în Colun. S'au cântat și declamat diverse piese. Apoi s'a jucat: „Piatra din casă“ comedie de V. Alecsandri. În urmă dans.

Concert în Chichiș. Teologii români gr. or. din Trei-Scaune și Brașov au aranjat la 13/26 iulie concert în comuna Chichiș (Kökös.) Programa concertului s'a compus din cântări și declamațiuni. Apoi a urmat dans.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Noul episcop gr. cat. al Lugojului. Aflăm din ziare, că sfințirea Pr. SSale episcopului dr. *Vasiliu Hossu* s'a făcut în duminică treută în catedrala din Blaj. Actul sfințirii a fost îndeplinit de Pr. SSa archiepiscopul și mitropolitul dr. Victor Mihályi, asistat de episcopii dr. Ioan Szabó și dr. Demetriu Radu. Instalarea se va serbă duminică în 2 august la Lugoj. Papa Leon XIII pe patul de moarte a ordonat secretarului Rampolla, să trimită noului episcop o cruce de aur. Aceasta i se va predă la instalare.

Internatul «Pavelean» de băeți din Beiuș. Condițiunile primirii sunt următoarele: 1. Pentru un elev vor fi de a se plăti câte 30 cor. la lună, și așa pe un an 300 cor. Din suma aceasta se vine 240 cor. pentru întreținere și 60 cor. pentru hainele uniforme. Plătirea are să se întempe cu toată punctualitatea în două rate anticipative, ceea-ce părinților li-se aduce aminte cu toată serioșitatea, căci altminterlea rectoratul în decursul anului va fi silit a trimite pe elevii, ai căror părinți nu au plătit ratele la timpul se. 2. Pentru remunerarea corepetitorilor au de a plăti 10 cor. la an. Tinerilor în Internat li-se va da următoarea provisiune: 1. a) Locuință comodă și sănătoasă prevădută cu toate cele de tre-

buintă; b) încălzit, spălat și luminat în timpul recerut; c) vipt întreg regulat; și în special: de dejun lapte, de prânz 3 specii, duminica și în sărbătorii 4 și de cină 2 specii. 2. Medic și medicina pentru bolnavi și scaldă de 2 ori pe lună. Ce privește uniforma pentru taxa de 60 cor. amintită mai sus, fie-care elev va căpăta: 2 rânduri de vestimente de postav, unul de iarnă, altul de vară, și un palton de iarnă (mencikoff) pe doi ani. Elevii se vor prezenta în 2, ori 3 septembrie st. n. înaintea superiorității institutului însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, unde aceștia vor plăti taxele reglementare, fără de a căror plătire elevii nu-și vor putea ocupa locul în internat. Părinții, cari ar dări să-și așeze băieții în internat, să-și trimită petițiunile la adresa Rectoratului până la 10 august.

Școalele din Brașov. Am primit Anuarul XXXIX al gimnasiului mare public român de religiunea gr. or. din Brașov, al școlii reale și al școlii centrale primare, pe al 53 lea an școlar 1902—1903, publicat de Virgil Onițu director. Anuarul voluminos se estinde pe 272 pagini în 8° și cuprinde înteu: discursuri ocazionale, rostite de directorul școlii dl Virgil Onițu la diverse festivități școlare; apoi urmează o lucrare de profesorul Nicolae Sulica intitulată: „Noțiuni generale din istoria literaturii române.“ Sub titlul „Pro memoria“ urmează necrologul repositului Ioan Popea, dimpreună cu portretul său; portretul și biografia repositului profesor Nicolae Puțcan. Urmează datele școlare. Din aceste scoatem următoarele: *la gimnasiu* au funcționat dimpreună cu directorul 12 profesori; *la școala reală* 6 profesori. Profesori de obiecte extraordinare, profesori secundari și ajutatori 5. Cateheți pentru alte confesiuni. Numărul școlarilor, la gimnasiu înscriși 303; la școala reală înscriși 95, la cea primară de băieți 353, la cea primară de fetițe 312, la școala de repetiție de băieți 56, la cea de fetițe 73, suma 1287. Gimnasiul are o bibliotecă centrală și bibliotecă de clasă, societatea de lectură Ioan Popasu asemea are bibliotecă.

Fundațiunea „Șaguna“. Comisiunea administrativă a fundațiunii Șaguna a ținut ședință la 3/16 iulie, sub presiunea în. Pr. SSale părintelui arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu. Cu asta ocaziune, precum aflăm din „Telegraful Român“, s'au votat pentru scopuri bisericăsești 7680 coroane, pentru scopuri școlare 3700. Cu totul 11.380 coroane.

Masa studenților de la școalele din Blaș, inițiată înainte de doi ani, se va deschide în anul viitor, când totodată se va serba și jubileul de 150 ani al înființării școlii româneșce din Blaș. Până la finea lui iunie s'a adunat spre scopul acesta 14.000 coroane, care sumă se administrează de cătră Cassa diecesană.

Armenii din Gherla pentru catedrala română de acolo. Se știe, că de 50 de ani, de când s'a înființat diecesa Gherlei, ea n'a ajuns încă să aibă o catedrală. Una din cauzele cari au împedecat realizarea dorinței Românilor a fost și gelosia armenilor, cari nu vęd bucuros ridicându-se în orașul lor o biserică românească. Acum pornindu-se din nou stăruința d'a se clădi acea catedrală, armenii din Gherla au gândit că totuș se cade să-i dea și ei un sprijin oare-care, căci episcopia română aduce mult folos

comerciuului de acolo. Și ce au făcut? Au ales pe episcopul dr. Ioan Szabó cetățean de onoare al orașului liber regese Gherla.

Sprijinirea industriei naționale. Ministerul instrucțiunii publice al României a trimis o circulară direcțiunilor internatelor de fete ale Statului, prin care le aduce la cunoștință că pe viitor nu va mai liberă nici o ordonanță de plată pentru pânzeturile necesare acestor internate, dacă acele pânzeturi n'au fost procurate din țară.

Anuarul școlii din Seliște. Anuarul 10 al școlii primare și de repetiție economică română greco-orientală și al Școlii învățecilor industriali din comuna Seliște pe anul școlar 1902—1903, publicat de directorul Dumitru Lăpădat, ne ofere următoarele date: în școala de toate zilele au fost 247 elevi și 230 eleve; în școala de repetiție economică 12 elevi și 76 eleve, în asil: 82 copii, 78 copile; în școala învățecilor industriali 119 băieți. În total: 844.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *George Wilt*, prim subinspector regesc al comitatului Hunedoara, s'a fidanțat în Deva cu dșoara *Victoria Frâncu*, ficea repositului Amos Frâncu, fost vice-comite al Zarandului și nepoata dlui Ioan Simionăș, președinte al sedriei orfanale a comitatului Hunedoara. — Dl *Victor E. Boca* absolvent de tologie și dșoara *Ecaterina Doboș* se vor cunună la 2 august în biserica gr. cat. din Hațeg. — Dl *Nicolae Birescu* și dșoara *Elena Cîmponeriu* s'au logodit la Lugoj.

Petrecere de vară în Zlatna. Reuniunea femeilor române greco-catolice din Zlatna aranjează la 2 august, Sf. Ilie, petrecere de vară poporală în „Coasta oprită“, iar seara la orele 8 dans în pavilionul ospetăriei comunale.

Înmormântarea Papei Leo XIII s'a făcut în ziua de 25 iulie seara la orele 7. Ceremonia funebră a fost imosantă. Au participat pe lângă cardinali și prelați o mulțime de popor și reprezentanții tuturor statelor acreditate la Vatican.

Necrolog. *Iosif Erdélyi*, avocat în Oradea-mare, a încetat din viață la 26 iulie, în etate de 62 ani. Bland și modest, repositul s'a bucurat de simpatia unui cerc mare de prieteni și cunoșcuți. A avut meritul că în curentul de desnaționalizare din orașul nostru ș-a crescut familia româneșce. Pe vremuri a avut o cancelărie foarte căutată; în timpul din urmă boala i-a stins vigoarea. Îl geleşce soția născ. *Carolina Gitye*, dimpreună cu fiii și ficele: *Mărioara măr. dr. Mathei*, *Augustin*, *Cornelia*, *Sever* și *Iosif*, precum și ginerele dr. *George Mathei* și nepoatele. Fie-i țărina ușoară!

Călindarul săptămânei.

Dumin. a 7-a după Rusalii, ev. Mat. c. 14, gl. 7, v. 8.

Ziua săpt.	Călindarul vechiu	Călind. nou
Duminică 20	(†) <i>Prorocul Ilie</i>	2 Portiuncula
Luni 21	C. Simeon și Ioan	3 August
Mărti 22	† Maria Magdal.	4 Ștefan
Mercuri 23	M. Trofim	5 Dominic
Joi 24	M. Cristina	6 Schimb. l. față
Vineri 25	† Adorm. S. Anei	8 Caietan
Sămbătă 26	M. Ermolae	7 Ciriac

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/296b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LĂNG ÎN ORADEA-MARE.